

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА**

Факультет філософії та суспільствознавства

“Затверджено”

на засіданні Приймальної комісії
НПУ імені М.П. Драгоманова
протокол № 3 від “01” березня 2021 р.
Голова Приймальної комісії

_____ Андрущенко В.П.

“Рекомендовано”

Вченою радою Факультету філософії та
суспільствознавства
протокол № 5 від “23” грудня 2020 р.
Голова Вченої ради

_____ Дробот І.І.

Програма вступного фахового випробування

з культурології

для громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства,
при вступі на навчання для здобуття ступеня **бакалавра**
на базі здобутого освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста

спеціальність 034 – Культурологія

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ (СПВБЕСІДИ)

В програмі визначені основні блоки теоретичної та практичної підготовки з курсу культурології як науки і навчальної дисципліни, спрямованої на створення концептуальної загальнотеоретичної бази (оволодіння загальнокультурологічним інструментарієм) для успішного вивчення теоретичних, практичних і прикладних навчальних курсів культурологічного циклу, виходу на соціокультурну практику, озброєння такими здобутками сучасної культурологічної науки, які б сприяли професійному становленню, а також самоактуалізації та самореалізації майбутнього фахівця, культуролога – аналітика, критика, журналіста, науковця, педагога, автора творчих проєктів.

Програма з вступного фахового випробування зі спеціальності «034-Культурологія» передбачає ознайомлення і вивчення питань з історії і теорії культури, семіотики культури, cultural studies, філософії культури, соціології культури, культурної антропології, мистецтвознавства та літературознавства.

Абітурієнти повинні продемонструвати, а комісія оцінити їх наявний рівень **знань про:**

- етапи становлення культурології як окремої науки; - дослідницькі методи і методологію культурології як парадигми;
- основні закономірності розвитку культури в онтогенезі і філогенезі;
- інтеркультурні процеси та динаміку діалогу культур;
- характеристики людини в культурі як суб'єкта смислової творчості;
- параметр функціонування культурних текстів;
- проблеми конфліктів у міжкультурній комунікації;
- кроскультурні ідентичності та універсалізм;
- основні культурологічні школи, рухи, напрями у різних локаціях світу.

Знання абітурієнта мають бути підкріплені **уміннями і навичками:**

- вільно та осмислено використовувати термінологічний апарат культурології;
- застосовувати в практичній культурологічній діяльності основні методи дослідження культурології (уявлення, інтерпретацію, рефлексію);
- уміти визначати (діагностувати) характеристики психіки різних носіїв культури у складних соціальних відносинах сучасного світу;
- розрізняти культурні відмінності між різними цивілізаційними системами і одночасно віднаходити спільний знаменник між ними у формі культурних універсалій, що на практиці визначає роль культуролога як посередника у спілкуванні референтних груп, носіїв різних моделей символічної ідентичності.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ АБІТУРІЄНТА НА ВСТУПНОМУ ФАХОВОМУ ВИПРОБУВАННІ

(ТІЛЬКИ ДЛЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ)

<i>За шкалою університету</i>	<i>Визначення</i>	<i>Характеристика відповідей абітурієнта</i>
		<i>на питання теоретичного змісту</i>
10-99 бали	Низький (не задовільно)	Абітурієнт не усвідомлює змісту питання білету, його відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання. Він не володіє основним категоріальним апаратом дисципліни, демонструє відсутність умінь міркувати, робити висновки.
100-139 балів	Задовільний (задовільно)	Відповіді на питання білету носять фрагментарний характер, переважно відтворюють знання на рівні запам'ятовування. Знання з предмету є неповними, він плутається у визначеннях, втрачає логіку та послідовність розкриття питання, не наводить приклади.
140-169 балів	Достатній (добре)	У відповідях допускаються неточності або помилки непринципового характеру, допускає помилки у наведенні прикладів, проте абітурієнт демонструє розуміння матеріалу, логічно обґрунтовує свої міркування.
170-200 балів	Високий (відмінно)	Абітурієнт дає повну розгорнуту відповідь на питання білету, демонструє вільне володіння понятійним апаратом, повністю розкриває суть поставленого питання, добре орієнтується у міжпредметних зв'язках, наводить приклади.

Тривалість підготовки до усної відповіді на фаховому випробуванні може становити 30-40 хвилин.

Максимальна кількість набраних балів при фаховому випробуванні та правильних відповідях на всі завдання – 200.

Студентам забороняється заходити до аудиторії, в якій проводиться екзамен, після 30 хвилин з початку його проведення. Студентам не дозволяється залишати екзаменаційну аудиторію протягом перших 30 хвилин іспиту, за винятком, якщо вони завершили всі передбачені іспитом процедури і на цій підставі отримали дозвіл екзаменатора.

Студентам забороняється брати до екзаменаційної аудиторії будь-які книжки, зошити, папери, а також портфелі, сумки, інші речі, в яких ці книжки або папери можуть знаходитися.

Будь-який студент, який здійснив:

а) спробу занести ці речі до екзаменаційної кімнати або ж скористатися цими матеріалами під час іспиту

б) спробу отримати безпосередньо чи опосередковано допомогу іншого слухача, або допомогти іншому студентові буде позбавлений права складати іспит. На вимогу екзаменатора студент повинен терміново залишити екзаменаційну аудиторію.

Під час проведення іспиту студентам забороняється спілкуватися одним з одним. Всі питання з'ясовуються через екзаменатора.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів предметної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатами обговорення членами комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали (оцінки) вступного фахового випробування виголошуються головою предметної комісії усім абітурієнтам, хто приймав участь у випробуванні після закінчення іспиту.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СПІВБЕСІДИ

Фахова комісія аналізує результати співбесіди методом експертної оцінки й колегіально приймає рішення: про «рекомендовано до зарахування» або «не рекомендовано до зарахування», з урахуванням співбесіди з мови (української, російської).

4. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ (СПІВБЕСІДИ)

4.1. Культурологія як наука: теоретичний, прикладний, практичний аспекти. Інституалізація культурології як науки і навчальної дисципліни. Вплив культурної антропології на становлення культурології в західному світі. Феномен Леслі Уайта. Е. Маркарян про культурологію. Культурологія та ідеолога: проблема співвідношення. Б. Хюбнер про культуролога як ідеологію глобального світу. Філософська культурологія як альтернатива. Критична соціальна культурологія та cultural studies у сучасній Європі.

4.2. Класичні концепції історії культури. Еволюціонізм у культурологічному вимірі: лінійна модель культури. Циклічні концепції культури як замкнутого кола і повернення до «Золотого віку»: О. Шпенглер, П. Сорокін. Сучасна модель культури як синтез лінійності ц циклізму. Соціологія культури та її вплив на медіа-теорії і теорії моди.

4.3. Схід і Захід у світовій культурі. Опозиція «Схід-Захід» та її міфологічні витоки. Культурні універсалії Сходу і Заходу: індивідуалізм і колективізм, природність і прогрес, раціоналізм і містицизм, лібералізм і традиціоналізм, сакральне та світське начала. Умовність опозиції, поняття універсальї культури.

4.4. Хронологія Заходу в культурології. Краса, поліс і космос – домінанти античної культури. Бог, персона і канон – домінанти Середньовіччя. Гуманізм Відродження та його зворотний бік. Раціоналізм просвітництва: від індивідуальної свободи до Левіафану. Глобальний мультикультуралізм ХХ століття та постмодерн: від тоталітарних культур до

інформаційного суспільства.

4.5. Географія Сходу в культурології. Культурні універсалії Сходу: збереження, пристосування, традиціоналізм, природність, циклізм, віддяка, містичний досвід, консервативність, поєднання пластичності і закритості. Індобуддійська культура: Веди, йога, буддійська пустота. Японо-буддійська культура: краса, споглядальність, мілітаризм, від пантеїзму синто до месіанства дзен. Даосько-конфуціанська модель культури: шлях як золота середина, життя як чеснота. Прикордонний тип арабо-мусульманської культури між Сходом і Заходом.

4.6. Діалог культур. Визначення діалогу як взаємопроникнення смислів. Рівні діалогу культур. Структура діалогу. Співвідношення діалогу і конфлікту. Динаміка діалогу культур: стосунки між донором і реципієнтом. Третій у діалозі: про роль культурного посередництва. Етика Іншого і світова солідарність.

4.7. Сучасні концепції культури. Культура як знак і текст у постмодернізмі. Поняття глобалізму та антиглобалістичних культур. Інформаційна культура та інформаційний шок: теорії дигітальної культури. Візуальний поворот: семіотика кіно та екрану. Віртуальна реальність як модель культури. Критична теорія культури в сучасній культурології: психоаналіз і медіа.

4.8. Культурологія міфу. Міф як сакральне знання. Поняття сакрального і профанного в культурології. Класифікація міфів за М. Еліаде. Мономіф: мандрі героя. Відображення міфу у фольклорі. Ссмил чарівної казки. Відображення мономіфу у сучасній масовій культурі (кіно, комп'ютерна гра).

4.9. Культурологія символу. Визначення символу як універсальної властивості культури. Еволюція культури як символічний процес. Символ як код позасвідомого: психоаналіз культури за Ж. Лаканом. Символічні аспекти тексту культури. Декодування символів як метод культурології. Символьні аспекти комунікації і картини світу.

4.10. Семіотика культури. Структура знаку за Ч. Пірсом. Знаки-індекси, знаки-символи, поняття репрезентанта, референта та інтерпретанта. Означник та означуване у семіології Ф. де Соссюра. Московсько-тартуська школа семіотики. Семіотика міста.

4.11. Культурна антропологія. Школа культурного релятивізму Ф. Боаса. Типологія культури за освітнім критерієм у М. Мід. Поняття культурної конфігурації у Р. Бенедикт. Континнум та його параметри. Фундаментальні суб'єкти і маргінали. Політика ідентичностей та способи колонізації у постколоніальну епоху. Мультикультуралізм і транскультура.

4.12. Культурологія мистецтва. Розмежування тексту і твору. Порівняльний аналіз класичної та некласичної естетики. Діонісівське та аполонівське начало творчості. Оригінал і копія, їх співвідношення у сучасній культурі. Теорія симулякрів і симуляції. Культурологічний аналіз екранної культури.

4.13. Філософська культурологія. Теорія цінностей М. Кагана та її

значення для сучасної культурології. Філософська компаративістика та проблема універсальї культури за В. Стьопіним. Київська школа філософії культури: В. Горський, М. Попович, С. Кримський. Культурологія як гуманітарний космос.

4.14 Соціальна культурологія. Структура сучасних cultural studies: психоаналіз влади, символічне осмислення політики, філософія медіа, реклами, бреду. Психоаналіз віртуальної реальності. Поняття психічної економіки та гегемонії в культурі.

5. Для пільгових категорій осіб, яким надано право складати вступні випробування (особи, що потребують особливих умов складання випробувань) в НПУ імені М. П. Драгоманова за рішенням Приймальної комісії створюються особливі умови для проходження вступних випробувань.

6. СТРУКТУРА БІЛЕТУ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова

Факультет філософської освіти і науки

Ступінь: бакалавр

Галузь знань: 03 – гуманітарні науки

Спеціальність: 034 - культурологія

На базі ОКР: молодший спеціаліст

**Вступне фахове
випробування**

Екзаменаційний білет № 7

1. Раціоналізм як ідеологія Просвітництва.
2. Культурні універсальї Сходу і Заходу: порівняльний аналіз.
3. Поняття символу і знаку в культурі.

Затверджено на засіданні Приймальної комісії НПУ ім. М. П. Драгоманова

Протокол № 3 від «01» березня 2021 р.

Голова фахової комісії _____ / _____ /

Підпис

Прізвище, ім'я, по-батькові

7. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література

1. Древние цивилизации / С.С. Аверинцев, В.П. Алексеев, В.Г. Ардзинба и др.: Под общ. ред. Г.М Бонгард–Левина. – М.: Мысль, 1989. – 479 с.
2. История мирового искусства. – М.: БММ АО, 1998. – 720 с.
3. История мировой культуры (мировых цивилизаций) /Под науч. ред. Г.В.Драча. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2002. – 544с.
4. Крижанівський О.П. Історія Стародавнього Сходу / О.П. Крижанівський. – К.: Либідь, 2001.
5. Культурологія. ХХ век. Словарь. – Спб.: Университетская книга, 1997. – 640с.
6. Культурологія: українська та зарубіжна культура: Навч. посібник / За ред. проф. М. М. Заковича — К.: Знання, 2004. — 567 с.

Додаткова література

1. Бауман З. От паломника к туристу / Зигмунт Бауман // Социологический журнал. – 1995. – № 4. – С. 133-154. – Режим доступа до журн.: <http://www.socjournal.ru/article/198>.
2. Бахтин М.М. Вопросы литературы и эстетики. Исследования разных лет / Михаил Михайлович Бахтин. – М. : Художественная литература, 1975. – 502 с.
3. Каган М. С. К вопросу о понимании культуры / М. С. Каган // Философские науки. - 1989. - № 5. - С. 78-81.
4. Библер В.С. Культура. Диалог культур (опыт определения) // Вопросы философии. – 1989. – № 6. – С. 31-42.
5. Кэмпбелл Дж. Герой с тысячью лицами: миф. Архетип. бессознательное / Джозеф Кэмпбелл ; [пер. с англ. А.П. Хомик]. – К. : «София», Ltd., 1997. – 336 с.
6. Лотман Ю.М. Семиосфера ; Культура и взрыв ; Внутри мыслящих миров ; Статьи ; Исследования ; Заметки / Юрий Михайлович Лотман. – СПб. : «Искусство-СПБ», 2004. – 704 с.
7. Мид М. Культура и мир детства / Маргарет Мид ; [пер с англ. Ю.А. Асеева]. –М.: Наука, 1988. – 429 с.
8. Ницше Ф. Так говорил Заратустра. Книга для всех и ни для кого // Ницше Ф. Сочинения: В 2 т. / Фридрих Ницше ; [пер.с нем.]. – М. : Мысль, 1990. – Т. 2. – С. 5-237.
9. Подорога В. Метафизика ландшафта: Коммуникативная стратегия в философской культуре XIX - XX вв. / В. Подорога. – М. : Наука, 1993. – 317 с.
10. Попович М. Поняття «дискурс» у метафоричному та логіко-лінгвістичному розумінні / Мирослав Попович // Філософська думка. – 2003. - № 1. – С. 27-36.

11. Сартр Ж. П. Экзистенциализм - это гуманизм / Жан Поль Сартр; пер. с фр. А. А. Санина // Сумерки богов / пер. с нем., англ., фр.; сост., предисл. и общ. ред. А. А. Яковлева; примеч. А. М. Руткевича. - М.: Политиздат, 1990. - С. 319-344.
12. Тайлор Э. Первобытная культура / Эдуард Гернетт Тайлор ; [пер. с англ. Д.А. Коропчевского]. – М.: Политиздат, 1989. – 573 с.
13. Тойнби А. Постигание истории / Арнолд Тойнби ; [пер. с англ. Е.Ю.Жарикова] – М. : Рольф, 2001. – 640 с.
14. Топоров В.Н. Пространство и текст / Владимир Николаевич Топоров // Текст: семантика и структура: Сборник научных трудов. – М., 1983. – с. 227-284.
15. Уайт Л. Избранное: Наука о культуре / Лесли Уайт ; [пер. с англ. Р. Газизова.]. – М. : РОССПЭН, 2004. – 960 с. – (Культурология. – XX век).
16. Элиаде М. Аспекты мифа / Мирча Элиаде ; [пер. с фр. В. Большаков]. – М. : ИНВЕСТ-ППП, 1995. – 240 с.
17. Эпштейн М. [Знак пробела. О будущем гуманитарных наук](#) / Михаил Эпштейн. – М. : Новое литературное обозрение, 2004. – 864 с.
18. Юнг К.-Г. Душа и миф: Шесть архетипов / Карл Густав Юнг ; [пер. с нем.] ; В.И. Менжулин (сост.). – К. : Port-Royal, 1996. – 384 с.

Інформаційні ресурси

1. Лекции по культурологии: <https://culture.wikireading.ru/71424>
2. Культурология. Классические труды: https://biblioclub.ru/index.php?page=razdel_red&sel_node=1442
3. Флиер А.Я. Современная культурология: <http://ecsocman.hse.ru/data/918/927/1217/012Flier1.pdf>
4. Культурология под ред. А.А. Радугина: <http://yanko.lib.ru/books/cultur/radugin-culturology-2001-l.pdf>
5. Электронная библиотека RoyalLib.com: <https://royallib.com/>
6. Вестник культурологии: <https://cyberleninka.ru/journal/n/vestnik-kulturologii?i=1054165>
7. Культурология как наука: за и против: <https://www.lihachev.ru/news/5466/5987/>